

Van rode draden tot blauwdrukken, een diep gekleurde beleidsvisie (1)

Ludo de Caluwé
voorzitter St.A.M.-Vlaanderen

Woensdag 28 nov.07 organiseerde St.A.M.-Vlaanderen in het GBA-Olympisch Stadion te Antwerpen haar Algemene Vergadering Plus met als thema "**Scholengemeenschappen en objectieve oriëntering: de rol van de eerste graad.**" Wat betekende dat niet alleen directies, maar ook hun middenkaders en de directies van hun bovenbouwscholen samen met de coördinerende directeurs van hun scholengemeenschap uitgenodigd waren.

Honderdtweeënveertig deelnemers luisterden aandachtig en gaven kritische commentaar op de visie en standpunten van de overheid.

Die was vertegenwoordigd door:

De heer Chris Smits, secretaris-generaal van het Vlaams Verbond van het Katholiek Onderwijs

Mevrouw Kristien Arnouts, inspecteur-generaal secundair onderwijs

Mevrouw Dorothea Van Hoyweghen, kabinetsmedewerker bij de Minister van Onderwijs

Het gesprek verliep in 3 fasen:

- 1 een door St.A.M. gestuurde bevraging van de drie beleidsmensen
- 2 reflecties op het beleid binnen de diverse werkgroepen
- 3 open vraagstelling vanuit de werkgroepen aan het beleid

Dit artikel is een letterlijke weergave van de open dialoog van het St.A.M.-Bestuur met de drie beleidsmensen.

In een volgend IVO-artikel publiceren wij een samenvatting van de reflecties van de werkgroepen op de uitspraken van de drie beleidsmensen.

Waarom willen beleidsmensen naar een Algemene Vergadering van St.A.M. komen?

Chris Smits

Het is een bijzondere eer om op dit gezelschap hier uitgenodigd te zijn. Binnen het VVKSO hebben wij de aandacht voor de eerste graad de laatste jaren echt aangestregeld. Het forum vandaag is zeer geschikt om dit bij de toehoorders hier onder de aandacht te brengen. Binnen het VVKSO hebben wij recent een hele weg afgelegd en die eerste^e graad in de focus gebracht. Dat is mijn voornaamste beweegreden."

Kristien Arnouts

Hier komt het er niet aan op wie er moet winnen, het panel of de zaal. In zie het eerder als een spel, een uitdaging opdat vandaag iedereen met een bevredigend gevoel naar huis moet kunnen gaan.

Voor mij is het prettig hier te kunnen zijn. De inspectie is volop bezig met de voorbereiding van de volgende ronde van de schooldoorlichtingen. De beleidsintenties van de ministers van het voorbije beleid en de komende beleidsministers, hebben wat aan verschuivingen in het onderwijsveld teweeg gebracht en daarmee zullen we moeten rekening houden.

Wij moeten tegelijk ook een concept bedenken dat die toekomstige ontwikkelingen allemaal kan opvangen. Vandaag moeten wij met doorlichtingen bezig zijn, met een visie op kwaliteit van onderwijs die veeleer toekomstgericht is.

In die zin is dit gesprek ontzettend boeiend en hoop ik daaruit nog elementen te kunnen meenemen met betrekking tot vooral een kwaliteitsvolle toekomst. Zeker voor die eerste^e graad waarvan ik ook denk dat daar een heel belangrijk scharniermoment in de hele onderwijsloopbaan van leerlingen ligt.

Dorothea Van Hoyweghen

Het kabinet is zeer geïnteresseerd en wil luisteren naar wat St.A.M. te vertellen heeft. Een aantal belangrijke verklaringen liggen al vast in b.v. de beleidsbrief van de minister, in de septemberverklaring van de Vlaamse Regering 'Voluit gaan voor elk talent'. Wij hebben de vaststellingen uit de proeftuinen, uit de Rondetafelconferentie. Het is de bedoeling van de minister om heel binnenkort alle belangrijke actoren van het onderwijsveld samen te brengen om samen na te denken over wat er in de blauwdruk over de hervorming van het secundair onderwijs moet komen. Uiteraard is de eerste graad daarin bijzonder belangrijk. Bij die actoren hoort uiteraard ook St.A.M.

Mevrouw Kristien Arnouts

inspectie

St.A.M.- Hoe gaat het met de eerste graad?

Met welke rode draden van zorg, uitdagingen of werkpunten heeft de eerste graad de laatste jaren te kampen?

Wat zijn uw bevindingen terzake?

Spanningen met de leerplanrealisatie

KA - Een eerste vaststelling: er is een hele ontwikkeling gebeurd met betrekking tot de adoptie van de eindtermen. De eerste graad heeft veel vroeger dan de tweede en de derde graad in het secundair onderwijs kennis gemaakt met de eindtermen in de leerplannen.

De aanvankelijk grote weerstand tegen de eindtermen zowel bij leerplanmakers als bij scholen en leraren hebben wij zeer sterk zien evolueren. Daardoor is er een vrij grote spanning in die eerste graad merkbaar met betrekking tot leerplanrealisatie omdat men bij de ontwikkeling van de leerplannen destijds heel sterk heeft willen vasthouden aan de eigen leerplannen. De eindtermen – ik zeg het heel ongenueanceerd – zijn er eigenlijk, omdat het moest van de overheid, daar nog eens boven op geraakt. Ze zijn ook niet duidelijk herkenbaar in die leerplannen. Waar gaat het nu nog over eindtermen? Wat is surplus?

De pedagogische begeleidingsdiensten weten dat. En wij beseffen dat men daar ook wat staat te trappelen om leerplannen bij te werken. Het is voor een stuk op de lange baan geschoven. Omdat men eerst leerplannen moest maken voor de tweede en de derde graad - die hadden ondertussen ook eindtermen en specifieke eindtermen - en ook omdat de herziening van eindtermen aangekondigd is via peilproeven en evaluaties ervan. De meeste scholen zitten voor de meeste vakken met een leerplan dat niet goed meer afgestemd is op de functie van die eerste graad en wat men in die scholen met die eerste graad moet doen. Die leerplannen wringen daar.

Ondertussen zijn ook de leerplannen onderwijs in de tweede en derde graad gewijzigd via de introductie van eindtermen en specifieke eindtermen. Dat legt ook een hypotheek op de juiste inhoud en de juiste oriëntering van die leerplannen en wat men in die eerste graad moet doen. Enerzijds om in orde te zijn met die leerplannen, maar anderzijds om beter die aansluiting op die bovenbouw te realiseren.

Didactische knipoog naar de basisschool

KA – Vernieuwde methodieken in de didactiek maar ook in de evaluatie, alternatieve vormen van evaluatie,

zoals procesevaluatie en peer-evaluation vinden op dit ogenblik veel meer ingang in de eerste graad dan in andere vormen.

Op dat gebied is de eerste graad in de meeste scholen veel dynamischer en in ontwikkeling. Vakgroepwerking en samenwerking tussen leraren is veel meer vanzelfsprekend in de eerste graad. We zien dat daar ook veel meer alertheid ontstaat met betrekking tot die overgang basis-secundair.

Vele basisscholen brengen hun leerlingen via werkvormen als hoekenwerk e.d. heel wat zelfstandigheid bij die vroeger ontkend werd of niet gezien werd in de eerste graad.

En die openheid voor wat kinderen kunnen en de voor baggage waarmee ze in het secundair aankomen, daar is de eerste graad veel meer open voor gekomen.

Zorg om de leerling én om de leerstof

KA – Er is in de eerste graad een zeer grote zorg voor leerlingen. Het basisonderwijs had zich de laatste jaren al ontpopt als een onderwijsniveau met heel veel aandacht voor zorg in de meest brede betekenis van het woord: de socio-emotionele zorg, maar ook de zorg om leermoeilijkheden. Nu heeft dat zich geleidelijk aan doorgetrokken in de eerste graad. Met leraren maar ook op schoolniveau in cellen voor leerlingen-begeleiding heeft men dat structureel in de eerste graad geleidelijk aan goed vorm gegeven.

Maar dat brengt dan een tweede spanning teweeg: moet je nu kiezen voor de leerling, voor de zorg en voor hun eigen ontwikkelingstempo, en vergeet je dan maar een beetje de resultaten die je moet neerzetten of ook de realisatie van de leerplandoelstellingen?

Zo zien we in sommige scholen dat dat evenwicht verloren gaat. Men focust zodanig op leerlingenzorg dat men het leren en de leerresultaten een beetje uit het oog verliest. Terwijl je dan anderzijds scholen ziet die dan de zorg maar helemaal aan de kant schuiven en toch maar voor het enge leren kiezen.

Ruimte voor eigen invulling

KA – Scholen, maar vooral de eerstegraadsscholen, beginnen geleidelijk aan de ruimte te ontdekken die ze hebben. Leerplandoelstellingen en eindtermen vanuit de pedagogische begeleidingsdiensten en de koepels worden wel gekoppeld aan de verdeling van de lestijden. Maar eerstegraadsscholen kunnen dus vanuit die ruimte gerust meer lestijden besteden aan hun zwakkere leerlingen of aan leerlingen met problemen voor een bepaald vak. Meer lestijden voor een vak impliceert niet dat het vak moeilijker of op een hoger niveau wordt aangeboden.

Maar dit vergemakkelijkt de transparantie voor ouders niet. Vijf uur wiskunde of vijf uur Nederlands in de ene school is iets heel anders dan vijf uur wiskunde in een andere school.

St.A.M.- Scholengemeenschappen zijn nadrukkelijk aanwezig in de schooldoorlichting.

Hoe schat u de samenwerking en de effectiviteit daarvan t.o.v. de eerste graad en de middenschool in?

Merkt u daar de laatste jaren evolutie?

KA – De eerste beweging binnen de scholengemeenschappen is grotendeels achter de rug. Op sommige plaatsen is die nog wel wat bezig. Met die eerste beweging heeft men vooral oplossingen gezocht voor structuren, fusies, defusies - ook van Inrichtende Machten -, verhuizen, bouw-plannen...

Men heeft ook veel meer gezocht naar oplossingen voor conflicten over het studieaanbod en de concurrentiepositie tussen scholen.

Die fase is grotendeels achter de rug en afgesloten. Daar komt nu wat rust. Daardoor kan men veel meer met het onderwijsinhoudelijke en het pedagogische bezig zijn. Stilaan begint men zich op het niveau scholengemeenschappen dan te beraden over wat nu binnen onze scholengemeenschap de rol is van scholen die een eerste graad hebben, al dan niet autonoom? Ingekapseld in zesjarige structuren? Wat verwachten we daar precies van? En wat is dan de functie van de bovenbouwscholen in relatie daarmee?

Dat zal nu wel even weer wat vertraging oplopen omdat ook de scholengemeenschappen in het basisonderwijs volop het proces moeten doormaken wat het secundair al een stukje achter de rug heeft. Maar eens dat ook dat sluitend is, zullen beide scholengemeenschappen op die twee niveaus, die pedagogische en inhoudelijk-onderwijskundige materie, nog sterker bezig zijn. Het komt op gang. Het wordt echter nog niet gekenmerkt door een heel duidelijke visie.

St.A.M. - Hoe divers zijn de benaderingen van de eerste graad in de scholengemeenschappen en in hoeverre stroken die benaderingen met het decreet over de organisatie van het secundair onderwijs? Daarbij wordt er bijvoorbeeld gesteld dat er geen studierichtingen in de eerste graad bestaan.

Mag de inspectie hieromtrent beoordelend, veroordelend of stimulerend optreden?

KA – Dit staat wel in een decreet, maar daarom is het veld daarover nog niet gelukkig. Dit is een van die punten waartegen in onderwijskringen niet alleen bij leraren en scholen, maar eigenlijk ook bij ouders veel

verzet was. Waardoor dat natuurlijk in de feiten wat verdoken blijft bestaan.

Vele scholen en basisscholen zeggen ook nog dat leerlingen naar het ASO moeten. En dan bedoelen ze naar de eerste graad van een 6-jarige school met een bovenbouw ASO.

Dit heeft ook te maken met de spanning in de leerplannen die vandaag nog aanwezig is.

Wat we zien is dat in de feiten dit gedachtegoed nu pas, vele jaren na het decreet en de invoering van die structuren, breder geadopteerd wordt. We zien dus wel echt een evolutie.

Als inspectie hebben we daartoe zeker ook een steentje bijgedragen. Wij kunnen zeker stimulerend optreden. Dat doen we ook. Het staat ook in verslagen dat het niet kan wanneer scholen ook in hun brochures nog spreken over de Latijnse en de Moderne. Dit strookt niet met de geest van het decreet.

Dit is toch altijd een wat moeilijke oefening.

Wij hebben een grote pedagogische vrijheid van onderwijs en die heeft ook haar voordelen. In het goed leren benutten van die vrijheid zit de kracht van ons onderwijs. We moeten dus niet helemaal ongelukkig zijn, zeker niet als St.A.M., dat sommige scholen veel sneller voorlopers zijn van dat gedachtegoed

Alles wat je bij wet oplegt en wat niet geadopteerd is, leidt toch maar tot fakesituaties en windowdressing. Het is beter wat geduld te hebben tot de zaken echt doordringen.

Mevrouw Dorothea Van Hoyweghen

kabinet

St.A.M. – Het valt op dat er bij deze minister nagedacht wordt over de eerste graad. Maar we hebben het gevoel dat we nog in de fase van de uitspraken zitten. Het gesprek ten gronde over de herstructurering van het secundair onderwijs lijkt ons wat vooruitgeschoven.

DVH – Als u bedoelt of het decreet nog deze legislatuur zal veranderen, dan moet ik u ontgoochelen. In de termijn die de minister nog rest, zal er geen nieuw decreet over het secundair onderwijs komen. Maar in de beleidsbrief en in de daarmee samenhangende begroting die goedgekeurd werd door het Vlaams Parlement, staan er wel een aantal elementen die verwijzen naar belangrijke zaken als de proeftuinen, naar inhoudelijke thema's binnen die proeftuinen als leren en kiezen, technologie, en leren en werken.

Er is ook een nieuwe oproep verschenen voor proeftuinen rond studiekeuzes en werkplekieren. In de beleidsbrief staat er ook wat over de voorbereiding van de hervorming van het secundair onderwijs.

Daarin zegt de minister dan verder dat hij dit schooljaar nog verkennende gesprekken wil voeren met de koepels en met alle belangrijke onderwijsactoren over de breedte van de eerste graad. En nadien over de consequenties voor de tweede en de derde graad. En uiteraard moet daarover dan naderhand ook politiek overleg gebeuren.

De minister wil absoluut dat er nog een blauwdruk gemaakt wordt met betrekking tot de herstructurering van het secundair onderwijs. Dat is iets anders dan het doorvoeren van een decreet. Het wordt een blauwdruk waarvan hij heel sterk hoopt dat de volgende legislatuur daar de belangrijkste zaken zal van overnemen.

Vandaag wordt er een motie ingediend met 20 punten, vermoedelijk door mevrouw Tamsamani. Het eerste punt van die motie gaat over de herstructurering van het secundair onderwijs. Ik vermeld dat omdat het een element kan zijn dat de hele voorbereidingsprocedure die de minister al plande, nog kan versterken.

St.A.M. - Wat denkt u van een omschrijving uit de beleidsnota als:

Voor de eerste graad pleiten we om een brede basisvorming uit te laten monden in een positieve oriëntering?

Een andere uitspraak is: een brede opleiding die aansluit bij het basisonderwijs.

Is dit vanuit het departement een pleidooi voor een comprehensieve eerste graad? Voor het concept van een middenschool?

DVH - Ik denk dat de minister zeker een voorstander is van een flexibele regeling studieoriëntering in het kader van wat binnen 'Accent op Talent' en binnen de proeftuinen al gezegd is. Hij vindt het daarin erg belangrijk dat het talent van jonge mensen ontdekt wordt, dat er tijd voor gemaakt wordt om dat talent te ontdekken, en dat misschien consequenties heeft naar het aantal leraren in de eerste graad die moeten in staat zijn om dat talent te observeren en aan de oppervlakte te brengen. Er zal dan ook rekening moeten gehouden worden met het aanbieden van een leertraject dat daarmee in overeenstemming is.

Als u mij nu vraagt of de brede eerste graad meteen hetzelfde is als alle principes waarvoor St.A.M. staat, dan zeg ik met een aantal principes wél. Als u meteen een mogelijke herstructurering naar een 3x4-structuur bedoelt, dan moet ik u zeggen dat de minister zich daar nu niet over wil uitspreken. Hij wil een gesprek op gang brengen over allerlei aspecten van de herstructurering van de eerste graad en hij wil ook de problematiek van de eerste graad daarin meenemen. En uiteraard zal St.A.M. dan één van de actoren zijn die daar inbreng zal hebben.

St.A.M. – Maar willen we een en ander implementeren van wat wij als visie hebben op onderwijs en kansenontwikkeling, dan zal er ook structureel wat moeten gebeuren.

Bedoelt u dat we ons daar nu niet te veel moeten bij voorstellen? Of bedoelt u dat daar toch dieper over nagedacht wordt?

DVH – Daar wordt in elk geval over nagedacht. Binnen de proeftuinen zijn er allerlei initiatieven die met die 3x4-structuur werken, maar de inspectie zal de kwaliteit daarvan nog moeten controleren. Ook zal een stuurgroep nog uitspraken doen over een en ander. Het zou voorbarig zijn om nu reeds kwaliteitslabels toe te kennen aan bepaalde structurele maatregelen.

Als de minister – zoals gezegd – een blauwdruk wil maken over de hervorming van het secundair onderwijs, dan gaat dat niet alleen over die didactische principes, maar ook eventueel ook over structurele maatregelen.

Hij zal dat maar doen na ruggenspraak met alle onderwijsactoren. Het zou niet erg tactisch zijn om vandaag hier uitspraken te doen die misschien erg goed onthaald worden bij een St.A.M.-publiek, maar er zijn ook andere actoren uit het veld die een stem moeten krijgen.

St.A.M. – Men beweert dat de eerste graad – en misschien terecht - wellicht iets te theoretisch ingevuld zou zijn. Wat moeten of kunnen we in dat verband nog verwachten op niveau van eindtermen voor die eerste graad en die door de inspectie moeten begeleid en beoordeeld worden? Zit daar beweging in?

DVH – Er zijn tendensen bezig binnen de eindtermen. Een opsomming: de eindtermen natuurwetenschappen zullen zeker een mengeling van natuurkunde, biologie en scheikunde bevatten. Daarin zal een kennismaking zitten met verschillende klassieke domeinen binnen de wetenschappen. Die eindtermen zullen eind juni klaar zijn. Die zullen ook tegemoet komen aan een kennismaking met meer technisch-wetenschappelijke richtingen: ze zullen linken bevatten met technologie. Dit is een aanzet om naar een meer geïntegreerde aanpak te komen.

In het verlengde van de talenbeleidsnota zullen de eindtermen Nederlands en Frans behoorlijk grondig aangepakt worden.

Daar zal er voor Nederlands gekeken worden naar hoe de taalontwikkeling sterker rekening kan houden met de ontwikkeling van een kind op de leeftijd van 12-14 jaar. Dat heeft te maken met eindtermen die vooral met taalbeschouwing en grammatica te maken hebben. Wat die grammaticale eindtermen betreft, zullen er verschuivingen plaatsvinden van de eerste graad naar

de tweede en derde graad. Omdat bepaalde grammaticale items daar beter op hun plaats zijn omwille van die leerpsychologische aspecten die eraan vastzitten. Anderzijds dringt de minister er terecht op aan dat Nederlands nog een ondersteuningsfunctie blijft hebben naar Frans toe. De Entiteit Curriculum moet ervoor zorgen dat die ondersteuning gewaarborgd blijft. Wat de eindtermen Frans betreft, wordt er vooral sterker rekening gehouden met een betere aansluiting bij het basisonderwijs, maar die zullen dan ook een stukje concreter zijn.

Binnen de eindtermen technologische opvoeding zoekt men naar een leerlijn die uitgezet wordt van 2,5 à 3 tot 18 jaar. Op dat vlak is er een referentiekader ontwikkeld, TOS 21, dat zo goed als klaar is en dat het uitgangspunt zal worden voor die eindtermen T.O.

Men beoogt ook dat de component techniek sterker beklemtoond zal worden in die eerste graad. Maar dat moet nog uitdrukkelijk aan de minister voorgelegd worden. Over die aspecten is er ook met de pedagogische begeleiding overleg geweest.

St.A.M. – Zijn er nog aspecten die u had willen aandragen voor verdere reflectie?

DVH – In de competentieagenda staan er tien prioriteiten vooropgesteld. Een daarvan heeft te maken met geïnformeerde studie- en beroepskeuze. Daarin staat ook dat de Centra voor Leerlingenbegeleiding een belangrijke rol krijgen, maar wel op het tweede plan. De school zelf en de begeleiding in de school moet eerstelijns blijven. Men verwacht wel dat de CLB's sterker gaan samenwerken en de krachten bundelen met de VDAB. En dat bedrijven en sectoren eigenlijk ook moeten investeren in initiatieven om inzicht te geven in arbeidsmarktperspectieven en onderwijs-trajecten die daarmee samenhangen. In dat opzicht heeft men structurele financiering beloofd aan het beroepenhuis. Voorlopig komen er twee beroepenhuisen in Vlaanderen. In afspraak met het bedrijfsleven wordt dat nog verder uitgewerkt. In zo'n beroepenhuis kunnen de leerlingen op een heel praktische manier informatie opdoen over het studieaanbod, maar ook over gevolgen van beroepskeuzes.

Er zijn ook zeven nieuwe proeftuinprojecten die handelen over de aansluiting van het basisonderwijs bij de eerste graad. De minister verwacht ook uiteindelijk dat de koppeling tussen CLB en VDAB sterker wordt. Hij neemt aan dat er b.v. in elk centrum een personeelslid zou zijn dat goed overweg kan met de website van de VDAB. Hij verwacht ook dat CLB's activiteiten zouden opzetten waarbij zij gegevens in verband met de arbeidsmarkt, in verband met knelpuntberoepen beter zouden uitklaren. De CLB's zouden een toch meer actieve ondernemende rol gaan spelen dan nu het geval is.

De heer Chris Smits

VVKSO

St.A.M. – Wij stellen in onze koepel, een aantal jaren reeds, een bijzondere aandacht vast voor de eerste graad. Omdat wij de autonome belangen van de eerste graad belangrijk vinden, voelen wij ons daar niet onaardig bij. Wij zijn zelfs bevangen van gevoelens tot heel constructieve maar kritische samenwerking daarover.

Kunt u schetsen vanuit welke ervaringen en inzichten de koepel aan de herontdekking van de eerste graad begonnen is? Waar is de koepel op dat vlak mee bezig?

CM – Eerst even terzijde: wij hebben met de vertegenwoordigers van St.A.M. altijd op een open manier kunnen discussiëren over een aantal zaken en zien ze zeker niet als waakhonden.

Ik wil wel starten met een schuldbekentenis: de aandacht voor de rol van de eerste graad is binnen het Verbond de laatste jaren wel gegroeid, maar daarvoor was de eerste graad wel stiefmoederlijk behandeld.

We hebben getracht daar wel een serieuze mouw aan te passen. In de eerste plaats door onze organisatie zelf aan te passen. Je kan het Verbond in die zin een beetje vergelijken met een school. Als je in een school een aantal beleidsaccenten wil leggen, dan ga je daarvoor een aantal mensen vrijmaken. In scholen gebeurt dat meestal op basis van BPT-uren. Wij hebben hetzelfde gedaan en een aantal jaren geleden de beslissing genomen om iemand halftijds vrij te maken, Erna Janssens, voor de behartiging van die eerste graad. Om na te denken over de rol, over de functie van die eerste graad. Dat was eigenlijk een eerste organisatorische beslissing, maar die toch wel belangrijk is in het hele proces dat we hebben afgelegd. Wij hebben dat ook doorgetrokken in de structuur van het Verbond waar wij een aantal pedagogische werkgroepen en een aantal directievergaderingen per studiegebied hebben: een codi-handel, een pedagogische werkgroep handel, een codi-nijverheid... Zo zijn we ook gestart met een pedagogische werkgroep en een codi eerste graad. Dat zijn dus een aantal gerealiseerde organisatorische aanpassingen.

Naar de leerplancommissies toe hebben we de samenstelling bijgestuurd: daar zijn enkele mensen van het basisonderwijs bij betrokken. Dat is heel belangrijk om die naadloze overgang in de mate van het mogelijke te realiseren. En het is onze planning om in 2008 toch ook een studiedag te organiseren rond die eerste graad.

Dit organisatorische deel is belangrijk voor het verdere verloop van het verhaal.

St.A.M. - Waar wil het Verbond met die eerste graad naartoe?

CM – Een aantal jaren geleden zijn we gestart met na te denken over waar we met die eerste graad naartoe willen en welke functie we die eerste graad willen toebedelen. Het was de bedoeling om een visietekst te maken.

Wij hebben de keuze gemaakt voor een inhoudelijke bespreking, nadenken over de aanpak, de functie van die eerste graad en niet zozeer om daar een structurele bespreking van te maken. Want wij vertegenwoordigen natuurlijk heel veel scholen en we dachten dat, als je over de structuren moet gaan discussiëren, dit wel eens een zeer onvruchtbare situatie of discussie zou kunnen worden. Dat hebben wij heel bewust niet gedaan. Wij hebben ons gefocust op de inhoud en op de functie van die eerste graad. Ik ben er trouwens van overtuigd – er wordt hier vandaag sterk de link gelegd naar structuren – dat alleen structuren niet zaligmakend zijn. Ik stel mij de vraag of wij vandaag moeten wachten op die blauwdruk van de minister. Ik denk dat we zelf al een groot aantal dingen kunnen invullen op basis van de huidige structuur.

Met die visietekst hebben we geopteerd voor een inhoudelijke discussie: nadenken over de functie van die eerste graad. Die visietekst is ook een Mededeling geworden.

St.A.M.- Kunt u een aantal klemtonen uit die visietekst onder de aandacht brengen?

CM – Ik wil dit doen omdat ik ze straks nodig heb om te verwijzen naar concretisering en concrete initiatieven die op dit moment lopen binnen het VVKSO lopen.

Klemtoon lag op de brugfunctie van de eerste graad. Vaste verbanden leggen naar het basisonderwijs, maar ook naar de tweede graad. Klemtoon ook op observatie en oriëntatie, waarbij goede oriëntering betekent dat je uitzoekt wat de leerling het best ligt, dat je daarover waakt, maar dat je ook erover waakt dat die eerste keuze niet de kans ontnemt om zich anders te oriënteren naar de tweede graad toe, indien die eerste keuze niet de goede zou zijn. In die zin spreken we van een getrapte studiekeuze en niet zozeer van een uitgestelde studiekeuze omdat je op niveau van die eerste graad toch een keuze moet maken.

Dan zij er eigenlijk drie pijlers in onze visietekst. Ik stelde tot mijn groot genoegen vast na een blik op de St.A.M.-website dat die pijlers grotendeels overeenstemmen. Het gaat over het leren leren, het leren leven en het leren kiezen. Wat betekent dat wij hier zeker op dezelfde golfhoogte zitten.

Wat dat leren leren betreft, stip ik toch een aantal aandachtspunten aan omdat we die ook zeker zullen trachten te verwezenlijken naar de leerplannen toe.

Laat ons niet enkel de klemtoon leggen op de leerplandoelstellingen, op inhouden, maar laat ons ook de klemtoon leggen op het leerproces van de leerling. Dat lijkt ons uitermate van belang te zijn. Zeker gezien de diverse beginsituaties van de leerlingen, niet enkel naar het kunnen, maar ook naar persoonlijkheidsontwikkeling toe. Vandaar dat het ook bij het leren leren belangrijk is dat je een aantal studietechnieken aanleert, dat je aandacht hebt voor het affectieve en voor het metacognitieve domein.

Dat zijn belangrijke aandachtspunten die een beetje weggaan van de klemtoon op die inhouden, op die leerplandoelstellingen.

Ook naar actieve werkvormen toe leggen wij een aantal accenten in die visietekst omdat die actieve werkvormen er toch toe leiden dat een aantal andere talenten van leerlingen tot uiting komen. De talenten die we vaak niet zien.

Dat zijn wat ongenueanceerd en kort samengevat dus de grote lijnen van de visietekst.

We gaan nu trachten die grote lijnen te concretiseren. Als we consequent willen zijn met onszelf, dan kunnen we niet anders. Wat ons betreft vooral in leerplannen omdat het ook onze opdracht is naar de scholen toe om dan de leerplannen af te stemmen op de grote lijnen van de visietekst.

St.A.M.- Wat wil het Verbond met die studiedag bereiken naast een terecht gezonde en serene gedachteswisseling tussen nogal uiteenlopende visies op de eerste graad en onze koepel?

CM – Wij hebben die visie op het niveau van het VVKSO samen ontwikkeld met de Pedagogische Werkgroep en met de directievergadering van de eerste graad.

We willen die in eerste instantie expliciteren naar het grotere publiek. Om dan natuurlijk in discussie te gaan om te kijken in welke mate er aanbevelingen of suggesties vanuit het publiek zijn. Ook om te kunnen zeggen waarmee wij concreet bezig zijn.

Die visietekst mag uiteraard geen dode letter blijven. De concretisering van de leerplannen komt er. In 2008 zullen wij ver genoeg staan om toch een overzicht te kunnen geven van de weg die we ook op het vlak van concrete realisaties afgelegd hebben.

St.A.M.- Kunt u er nu al een aantal meegeven?

CM – Wat die concrete initiatieven betreft – en voor sommige scholen betekent dat toch een aardverschuiving – hebben wij resoluut komaf gemaakt met de A- en de B-leerplannen in de A-stroom: voor wiskunde, voor Engels, Frans en biologie. Daar zullen

wij van afstappen. Dat was nog een restant van het begin van de eenheidsstructuur, de discussie tussen type 1 en type 2, waar een aantal mensen het toch wel lastig hadden met een te grote gemeenschappelijkheid. Toen had men als *modus vivendi* gekozen voor die A- en B-leerplannen.

We gaan dus opteren voor een basis- en een uitbreidingsmodel. Omdat die A- en die B-leerplannen toch wel eens serieuze voorafname waren op die studiekeuze van de leerlingen. Zo werd bijvoorbeeld voor wiskunde de basisoptie handel gerelateerd aan een A-leerplan en de basisoptie sociaal-technische vorming werd gealloceerd aan een B-leerplan. In het kader van oriëntatie en die brede eerste graad moesten daar toch aanpassingen gebeuren.

Een tweede concreet initiatief is de natuurwetenschappen in de A-stroom. In het verleden hebben we daar geopteerd voor biologie om de eindtermen te realiseren. Nu gaan we daar voor de natuurwetenschappen. Daar trachten we alle wetenschappen (biologie, chemie en fysica) aan bod te laten komen. We trachten de overgang te maken van het exemplarische in het basisonderwijs naar de meer conceptuele benadering in de tweede graad. Het geeft ons ook de mogelijkheid om die vorming open te trekken wat de natuurwetenschappen betreft en eigenlijk te streven naar een wetenschappelijke geletterdheid. Die intentie hebben we alleszins. Zo kunnen we ook terugrijpen naar een aantal contexten ook in het kader van experimenten die zeer nauw aansluiten bij de leefwereld van de jongeren, wat een van de bedoelingen is van die eerste graad.

Een derde initiatief is de Baso-fiche die we opnieuw onder de aandacht willen brengen. Zij is bedoeld om de overgang tussen basisonderwijs en secundair onderwijs zo naadloos mogelijk te laten verlopen, wat belangrijk is.

De Baso-fiche moet gebruikt worden om continuïteit in de zorg te optimaliseren. We merkten dat die Baso-fiche in een aantal regio's een andere intentie of een ander doel had. Het kan dus uiteraard niet gebruikt worden als een selectiecriterium, maar ze dient wel om de continuïteit in de zorg te optimaliseren.

Een vierde initiatief is de poging om in de leerplannen van de A-stroom een aantal observatie- en oriëntatiecriteria in te krijgen. We willen de scholen een aantal handvatten aanreiken. Dat zou bijvoorbeeld kunnen door verschillende beheersingsniveaus in dat leerplan op te nemen. Als bijvoorbeeld blijkt dat een leerling enkel het basisniveau en nooit de uitdieping voor een bepaald vak bereikt, dan geeft dit natuurlijk serieuze indicaties naar de oriëntering of de verdere studiekeuze toe.

St.A.M.- Wij kunnen volledig beamen dat alleen structuren niet zaligmakend zijn. Wij kennen ook middenscholen die determinerend en niet oriënterend zijn voor leerlingen. Uw voorganger, Geert Schelstraete, heeft het ooit zo verwoord: *'Het Verbond is een veld waarin duizend bloemen moeten kunnen bloeien.'* En dan is onze vraag: *'Is de koepel dan de tuinman die ze alle duizend laat bloeien of gaat zij bepaalde soorten bloemen die zij mooier of zinvoller acht iets meer meststof geven?'*

En kom je vanuit de inhoud - wat een zeer zinvolle aanpak is - toch ook niet uit bij de structuren? Zoals je toch ook uitkomt bij de didactiek en de invulling van leerplannen (cf. de A- en B-leerplannen)?

CM – De uitspraak van mijn voorganger vind ik zeer mooi. Maar het is natuurlijk geen sinecure om dat te realiseren. Als je binnen een koepelorganisatie heel veel overleg hebt, als je heel veel mensen consulteert dan moet het tot de mogelijkheden behoren dat je bepaalde pistes, bepaalde krijtlijnen trekt. Dat is ook de taak, de opdracht van een koepelorganisatie, hoe moeilijk dat ook moge zijn. Anders heb je geen reden van bestaan.

Wanneer wij na grondige consultatie en na verder nagedacht te hebben over de functie van die eerste graad tot de vaststelling zouden komen – zeer hypothetisch gesteld – dat een bepaalde structuur meer geëigend is om bepaalde doelstellingen met leerlingen te realiseren, dan moeten we de moed hebben - let op mijn modale werkwoorden – om ook daar stelling in te nemen.
